

Værket er forsynet med fortegnelse over trykte kilder (men ikke over benyttet litteratur) samt person-, sted- og sagregister. Sidstnævnte er delt i to dele, hvoraf den del der registrerer gammelnordiske begreber er sat med latinsk skrift. I øvrigt har bogen mange islandske citater, og den typografiske udførelse gør indtryk af at være førsteklases.

Jørgen Steen Jensen

Lizzie Carlsson: »Jag giver dig min dotter«. Trolovning och äktenskap i den svenska kvinnans historie II. Skrifter utgivna av Institutet för Rättshistorisk Forskning, Serie I, Rättshistoriskt Bibliotek, bd. 20, Lund 1972, 330 s.

I 1965 udsendt Lizzie Carlsson sit første store arbejde om kvindens retsstilling under samme titel.¹ Nu foreligger bind II, som efter Lizzie Carlssons egne oplysninger skulle rumme en skildring af den kanoniske ægteskabsrets indtrængen i Sverige og især yde væsentlige bidrag til forståelsen af kvindens hustrumyndighed og af hendes almindelige, herunder formueretlige, retsstilling. Desværre har tid og kræfter ikke stået mål med omfanget af projektets betydning. Forfatteren har følt sig tvunget til at nøjes med en undersøgelse dels af reglerne om ægtskabs indgåelse efter kirkeritualerne og dels af problemer forbundet med den retlige relation imellem mor og barn. Ingen af de nævnte hovedafsnit kan dog efter forfatterens egne oplysninger opfattes som fuldbyrdede.

I et indledende tilbageblik forsøges en rekonstruktion af de gammelsvenske ægteskabsskikke. De skulle være blevet fortrængt ved de kanoniske regler, der fulgte med kristendommen ind i Sverige, men ikke desto mindre have bevist deres levedygtighed helt frem til 1734. Den kanoniske ægteskabsrets kilder er viet et særligt afsnit, som især vedrører dekretaleretten, ritualer og lokal kirkeret. Især bryllupsritualer havde forfatterens interesse. Hun undslog sig ikke for at søge oprindelsen til germanske bryllupsritualer i en indogermansk urtid og forfulgte dem med personligt engagement helt frem til den protestantiske episkopalkirke i vore dages Amerika.

Som konsekvens af svenskernes fastholden ved de hedenske ritualer skulle paverne have forsøgt at gennemtvinge efterlevelsen af den kanoniske ægteskabsret. I kapitel 10 omtales nogle breve fra Alexander III om flerkoneri, forstødelse, barnemord, incest og sodomi, som dog for en dels vedkommende hører hjemme i strafferetten, samt et brev fra Innocens III efter 4. laterankoncil om slægtsgradueringen. Problemet om, hvorvidt kanonisk rets lære om *sponsalia de presenti* og *sponsalia de futuro* havde fundet vej ind i de danske og svenske ritualer, er trukket ud til selvstændig behandling, i hvilken forbindelse forfatteren støttede sin argumentation på en retssag, som fandt sin afgørelse i København 1419.

De retlige problemer, som udsprang af barnefødsel i ægteskab vedrørte dels

¹ Anmeldt i H.T. 12. r. bd. II (1966-67), p. 216-18 af undertegnede. Om andre recensioner henvises til Nordisk Rättshistorisk Litteratur 1956-65 af Signe Carlsson i: Rättshistoriskt Bibliotek Ser. I, bd. 19, Lund 1972, under Nr. 1482, s. 193.

de arveretlige, og dels de kirkeretlige hensyn. Dåben underkastes følgelig en indgående analyse, hvorunder omtales det åndelige slægtsskab, som stiftes ved dåben, og dets betydning for ægteskabsbetingelserne efter kanonisk ret. Efter et kapitel om udsættelse af børn følger to exkurser om henholdsvis graduerings-systemet i kanonisk og svensk ret og om vandøsningen ved dåb. En sammenfatning på tysk og et udmærket noteapparat afrunder afhandlingen.

Blandt Lizzie Carlssons fortjenester som forsker bør fremhæves hendes ønske om at sætte svensk retsudvikling ind i en bredere europæisk sammenhæng og hendes interesse for andre nordiske retssystemer end det svenske. Hendes arbejder om kvindens ægteskabelige retsstilling blev derfor aldrig uden interesse for dansk forskning.

Inger Dübeck

Das Ostgötenrecht (Östgöotalagen). Aus dem Altschwedischen übersetzt und erläutert von *Dieter Strauch*. Leipzig 1971. 302 s.

Östgöotalagen är inte den första nordiska rättskälla som blivit översatt till tyska. Studiet av äldre nordisk rätt har i Tyskland bedrivits från 1930-talet och präglats av aktningsvärd strävan efter överblick över den nordiska litteraturen på området. Föreliggande typ av översättningar har i så måtto betydelse för skandinaviska forskare på området, att de ger dem möjlighet att orientera sig i den terminologi man på modern tyska kan använda för att återge det gamla lagspråket. Därmed kan man också ta ställning för vilka typer av missförstånd som kan insmyga i sig i icke-skandinavisk behandling av nordiska rättsförhållanden. Ett »Kommentierendes Register« fyller nästan 70 sidor och kompletteras av en fem sidors ordlista över svenska ord och deras moderna tyska översättning.

Tore Nyberg

NYERE TID

Economy and Society in Early Modern Europe. Essays from Annales, ed. by *Peter Burke*. Routledge & Kegan Paul, London, 1972. 169 s. £ 2.25.

Essays in European Economic History 1500-1800. Ed. for the Economic History Society by *Peter Earle*. Oxford at the Clarendon Press, 1974. vii + 273 s. £ 5.00.

Det væsentligste incitament til udsendelsen af afhandlingsantologier af denne type ligger – hvad udgiverne ikke selv lægger skjul på – i det undervisningsmæssige og forskningsmæssige behov for at gøre kontinentets forskningsresultater tilgængelige for engelske læsere. Fra mere almene synspunkter afhænger værdien derimod nok så meget af, om samlinger af denne art opfylder de mindstekrav til indre konsistens, som antologien må stille. For begge samlin-